

Дис. 2436 – 2503.*

Дис. 2504. Кенорецький Николай (священник) «Религиозное воспитание в средней школе. – К., 1920. Прил. + 118 л. + 154 л. + 130 с.

Дис. 2505. Лобатынский Созонт. Брак в учении и жизни бесповщинских сект. 1869.

Дис. 2506. Смирнов Петр. О праздниках, установленных русскою церковью. [].

Дис. 2507. Попов Николай. Святой пророк Михей и его книга.

Дис. 2508. /Терликевич/ Иван/. Вассиан, архиепископ Ростовский. [1872]

Дис. 2509. //Гностицизм второго века. (общая характеристика). – К., [], 6 лл.

Дис. 2510. Федотов Федор. Питомец Киевской духовной академии Орест Маркович Новицкий. Как философ и профессор философии. 1917. – 210 с.

Дис. 2511. Петров Петр. Пантеизм, его история и критика (Спиноза и его учение о субстанции и атрибутах). Симферополь, 1918. – 51 лл.

Дис. 2512. // В.А. Жуковский в его отношении к немецкому романтизму. – [], 611 лл.

протоієрей Юрій МИЦИК

З мозирського циклу документації Свято-Михайлівського Видубицького монастиря у Києві другої половини XVI – XVII ст.

Свято-Михайлівський Видубицький монастир у Києві є одним з найстаріших (заснований у 1108 р.) і найславніших в Україні (1). Природно, що у XVI – XVII ст. попри всі негаразди цей монастир мав маєтності не тільки на Київщині, але й на Корсунщині і навіть у Мозирщині (як мінімум до 1648 р. Мозирський повіт входив до складу Київського воєводства). Тут у власності монастиря були землі біля сіл Нестановичі та Волосовичі (сучасного Октябрського району Гомельської області Білорусі) та деякі інші.

В Інституті рукописів (далі – ІР) Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (далі – НБУ) зберігаються документальні матеріали Видубицького монастиря, зокрема такі, які у XVIII ст. хотіли звести в одну “копійну книгу” (“книгу архів”)(2), але не завершили цієї роботи з невідомих причин. Через це досить об’ємний рукопис (майже 400 аркушів) складається з окремих фрагментів (циклів, блоків, груп) документів. В даний час цю «копійну книгу» планується опублікувати у серії „Документальна спадщина монастирів Гетьманщини“, яка видається в Інституті української археології та джерелознавства НАН України. Тут же пропонуються основні документи мозирського циклу (всього 32), які охоплюють період з 1543 по 1684 рр. Лише один документ невідомо з яких причин був вписаний у мозирський фрагмент (цикл) збірника. Це документ № 10 1584 року, який відноситься до Житомирщини (Овруч). Інші документи – це універсали, грамоти, листи королів Речі Посполитої (Сигізмунд-Август II, Владислав IV), гетьманів України (Богдан Хмельницький) (цей документ публікувався раніше (3), тому не будемо його тут вміщати, як і деякі інші, наприклад Єлисея Плетинецького), київських православних (Макарій, св. Петро Могила, Сильвестр Косов,) та греко-католицьких (Кипріан Жоховський) митрополитів, ігуменів Видубицького монастиря та Києво-Печерської лаври, серед яких бачимо і св. Феодосія Углицького і видатних церковних і культурних діячів України (Ігнатій Оксенович-Старушич), місцевих шляхти, духовенства, селян тощо. Щоправда ці документи проливають світло майже виключно на господарську діяльність цих діячів культури.

Отримувачами листів або в них згадуються часом були визначні особистості, насамперед свв. Петро Могила і Феодосій Углицький, а також Миколай Радзівіл “Рудий” (1512 – 1584) – визначний державний і військовий діяч Великого князівства Литовського. В них мова йшла про належну монастирю медову данину та десятину з жита. Ці данини здавна платилися монастирю, але час від часу виникали проблеми з їх передачею і в цю справу втручалися навіть королі, гетьмани й митрополити. Сама по собі медова данина була не дуже обтяжливою: одне відро прісного, тобто свіжого, меду щорічно. Десятину житом селяни сплачували, оскільки користувалися монастирською землею (“островом”, тобто ділянкою землі, яка лежала в середині угідь іншого власника) і вирубували ліс під пашню. Але і в мирний час мав місце нерегулярний платіж данини, а коли територія Білорусі стала ареною збройного протистояння між Україною (Гетьманщиною) і Річчю Посполитою, а потім і Московської держави та Річчю Посполитою це із зрозумілих причин

часто ставало неможливим. Це яскраво ілюструє лист мозирського підстарости Волка до ігумена Видубицького монастиря св. Феодосія Углицького (№ 30).

Документи мозирського циклу проливають певне світло не тільки на склад міської верхівки Мозиря (старости, підстарости, судді, підсудки, писарі тощо), але й на склад монастирської братії Видубицького монастиря і Києво-Печерської лаври, рядового духовенства Мозирщини, навіть часом і грекокатолицьких монастирів (№ 20). У документах мозирського циклу згадуються й інші населені пункти крім Нестанович і Волосович. Це Багримовичі, Воротинь-Перетрудовичі, Загаль (Загалє) Калінковицького району, Колки, Копаткевичі, Секиринці, Теробовичи, Михайлівське сучасного Петриківського району, Гомельської області. До речі, останнє село очевидно взяло свою назву з тої причини, що раніше було володінням Видубицького монастиря. Збереглися й давно забуті місцеві топоніми. Особливо цінність являє документ № 3 (“Витяг з ревізії земель Мозирського замку”), де вказані маєтності монастирів Києва. Його доповнює документ № 18 і 26, де вказуються маєтності Видубицького монастиря на Мозирщині і повинності селян. Ці документи являють собою важливе джерело для краєзнавців, тут часом подаються імена священників, навіть імена й прізвища мешканців цих сіл. Документи писано тогочасною канцелярською мовою з домішками церковнослов’янської, в тканину якої вплелись слова з народної української та білоруської мов, наприклад “сябри”. Слід сказати, що копіїсти XVIII ст. (в основному ієромонах Іларіон) не завжди правильно прочитували текст і як мінімум трапляються розбіжності у написанні прізвищ та топонімів.

Відзначимо, що при публікації документів ми послуговувалися правилами, розробленими свого часу Я.І. Дзирою з деякими відмінностями (не розкриваємо титла, зберігаємо літеру „g“). Часто в документах пропускається остання літера “о” у займенниках. Нами вона відновлюється без застережень. Документ № 32 було включено у статтю, коли вона вже була в друці і тому він подається не за хронологією, а наприкінці статті.

1) Найповніше історію обителі висвітлив професор Київської Духовної Академії С. Т. Голубев: Голубев С. Т. История Киево-Выдубицкого Свято-Михайловского монастыря. – К., 2011.

2) НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244.

3) Деякі документи мозирського циклу публікувалися раніше. Нами були опубліковані два листи архімандрита Києво-Печерської лаври Єлисея Плетинецького (Мицик Ю. Нововиявлені документи православних ієрархів XVII ст. // Український історичний журнал. – 2014. – № 6. – С.167), а В. Ринсевичем – по одному листу Богдана Хмельницького та коменданта мозирського гарнізону Матвія Гафіловича (Універсали Павла Полуботка. – К., 2008. – № 345, 462)

* * *

№ 1

1543, березня 5. – Вільно. – Універсал-наказ польського короля Сигізмунда – Августа II щодо давання данини Свято-Михайлівському Видубицькому монастирю.

“Жикгимонт, Божию милостию корол полский, великий кнезь литовский, руский, пруский, жмоцкий, мазовецкий и иных, державци кревскому и морзырскому (!) пну Миколаю Нарбитовичу.

Жаловался игумен свтого архангла Михайла мнстра Видубицького Ефрем о том, что ж дей некоторіи люди нши мозирскіи з давних часов дан даром на тот мнстр свтого архангела Михайла Видубицький и по дей (?) они тоей дани на той мнстр тепер исполна видавать не хочут и еще дей кривди и утиски великие тому мнстру делают в забрании землі и лесов; прото будут ли некоторіи люди нши мозирскіи перед тим на тот мнстр дан давали, ти би и тепер тим людем приказал, жеби оніи оную дань, которую повинни будут давати на тот мнстр, пред ся сполна выдавали водлуг даннаго обичая як перед тим давали, а до которых людей наших мозирских будет тому игумену дело, тибе ему на тих людей наших права дал и справедливост вчинил и справа, в чом люди наши винни зостанут, ти би то казал ему добре отправить и запис досит вчинити так, якоби ему того жалю не било и нам би он о том болший того не жаловал.

Писан у Вилні под лет[а] Бож[ого] нарож[еня] 1543 мсця мар[та] 5 ден, ндикт[а] 4”.

*(НБУ. – IP. – Ф. 160. – № 244. – Арк. 364. – Копія середини XVIII ст.
Внизу документа намальоване коло, в якому написано „місто печати“, а ще нижче запис копіста: „Лист корол[я] Жикг[имонта] до владелца мозирского Миколая Горностая, в котором повелевает по-прежнему некоторим подданим дан в Видубицк[ий] мнстр дават, а ко[л]и б противилися тех (потреб – закреслено. – Ю.М.) справедливост чинити с игуменом, даби более крулю не заносил жалоби“
і „С подлинним сводил иеромонах Иларион“)*

№ 2

1557. – Мозир. – Лист мозирського підстарости Юрія Зеновича щодо поділу монастирського “острова” (Солонізького) між церковою в с. Колки і с. Копатковичі.

“Я, Юрий Михайлович Зеновевич, подстаростий мозирский, от его мл. пана моего, пана Миколая Юревича Радивила, воєводи

троцького и сопишского, старости мозирского, державци лидцкого, висишского (?), белицкого и сомишского.

Пришедши перед мене поп колковский на имя Кирило, поведал, иж он мает остров на имя Солонижский у Колпаковичах, наданий з давних часов на тую церков колковскую, которого дей острова половину хотят Копатковичи. Просил мене поп за то, аби ж я тот остров казал ему с Копатковичи на пол рубежом поделити. Омелян Смаленик, Демко Приймич, Грин Ляхович, Богдан Фаевич со всеми сябри своїми селом Копатковицким поведили тим обычаем, коли дей поп хочет с нами тот остров рубежом поделити, ми того не отступуем, хочем с ним поделити, к тому вси призволяем, и просили мене обеде стороне. Для чого на тот остров я и дал делчим за их доброволним произволением служебника моего Яна Андріевича Клопота, которий служебник мой там, в том острове был с старцом Бгицким Иваном Копиловичем и з иншими мужами и тот остров Солонижский на пол розделил рубежом и рубежи положил и то мне отказал: на первой, почовши от реки Бгича (*Птич. – Ю.М.*) от урочища Жерстви у две сосни, оттуль укром попов, оттуль засе убохоп (?) сосну подле дороги Багриновское и засе через дорогу у курган, от кургана градою (?) Усукач (?) сосну Копатковичи себе взяли от свого села тую половину, а поп колковский себе взял тую половину от села Богриновского. Просил мя поп за то, абиж ему дал на то мой лист. Я, бачачи реч слушную, далем попу колковскому на то сей мой делчий лист з моею печатю.

Писан у Мозирі лета Божого Нароженя 1557.

Року тисеча шестсот сорок третего мсца мая шостого дня на рочках теперешних маевих у суду сей лист слуга его млости пана Гелияша Бруханского пан Павел Петровский ку актиковавню покладал.

Александр Ловенец з Ловниц (?), чесник и подстаростий судовий мозирский.

Самуель Унеховский, судя кгородс[кий] мози рс[кий].

Миколай Тобухович, писар крод[ский] мозир[ский].”

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 335-335 зв. Наприкінці листа копіїстом намальовано коло, в середині якого написано: „місто печати“ і написано „С подлинних сводил иеромонах Иларион“)

№ 3

1558, жовтня 7. – Мозир. – Витяг з ревізії Мозирського повіту.

“Копия ревізії замку міста, волости и и всего повіту Мозирского року Панского 1561 отправованой, с которой ревізії ні-

которії пункта по по обширних описех вкратці так суть випи-
санні, во первих

Село Оводовичи их мл. панов Казимира Александра, подчашо-
го мозирского, и Григория Курневичов, Казимира Корсака, меч-
ника полоцкого, дідичов в том селі димов 16, служеб 9, по разной
описі податков, так пиши, а з особности дают издавна на церковь
стого Михаїла Видубицкого до Киева меду каменей 3.

Село Загале и Клевци их мл. паней Теофили з Гочимича Уме-
лицкой, бивой воеводини киевской, а ннішней Талковской (?),
подкоморини куявской, и его мл. пана подкоморого куявского, а
з особности по разной описі дают здавна з тих сел на церков ста-
го Спса до Мозира меду відер 4, а до киевс[кой] стой пречистой
печерской – відро 1, за ловитву звіринную и всякую копу одну
1, за ловитву рибную коп 15, за бобровії гони 50, за езовщину з
каждой служби по 6 или копу 1.

Село Раковичи его мл. пана Паца, а державцею пан Волик.
В том селі димов 38, служеб 22, с того села по разной описі дані
и повинности особно дают до Киева на церковь стой пречистой
печерской меду відро едно, за лов звіринний – копу 1, 40 за езов-
щину з каждой служби – по коп 6, служеб 22 или копи 2.

Село Онуза или Вишенки его мл. пана Лукаша Елского, мар-
шалка и войта пинского, его мл. пана Обуховича, писара кгород-
ского мозирского, по разной описі повинности того села пишу в
томже обряду.

Село Матва тих их мл. В том селі димов 12, служеб 8, по разным
описанию повинности того села з особности на церковь стого
Михаїла Видубицкого з острова Котошинского до Киева меду ка-
меней 3, сребра коп 5, 25 з рову земли Рудницкой якийсь Гаври-
лович 20, за лов звіринний 40, за езовщину з каждой служби по 6,
службе 8 чинит 48.

В том же обряду

Село Михайловичи его мл. пана Обуховича, писара кгородского
мозирского. При том селі в том же обряду иміют землю пашен-
ную міщане мозирские. При том же обряду остров Котошенский.
На том острові землі з зарослями на мірок 16. С того острова идет
на церковь стго Михаїла до Киева меду кадь една.

Широта того острова

От річки Коровки до Митви в долготу на три версти, а в по-
перек от Зранки до Черемошни на дві версти. Тот остров держал
боярин мозирский Митко, нні, понеже не показал права на тот
остров, от его есть отнятий и подданим его кролевской мл. рос-
писанный.

Село Копотковичи их мл. Стефана и князей Жежемских. В том селі обрубов густих немало, остров именован Лютий, суплетний с подданими князя Слуцкого з селом Ручицким и Бобровицким; в том острові пашні не иміється, только бортнее дерево, между которыми обрубам и островами, остров названий Печерский, держал тот остров Иван Кобылович; идут з него до міста Києва до святого Михаїла Видубицкого відро меду, то ест безмінов 12.

Широта того острова

От річки Бчича од Жердви берега до границі Багриновской, в долготу на полмилі, а в попереку на полмилі, а так тот остров Солонижский по-прежнему на церковь киевскую определенний по сознанию подданих его кролевс[кой] мл. того села Копоткович; широти того острова в долготу на полверсти, а в попереку на вістрілене з лука.

Третий остров в том же грунті Копотковским именован Решова, который держат подданіе тоей же волости Пчицкой з села Секирич и подданиі п. Ратомского серебовці, в том острові Секиричи як дерева бортного, так и земли пашенной и сіножатеі, купно вживають.

Четвертый остров именован Солонівский попа киевского именован Марка Андріевича з села пана виленского, пана Геронима Хоткевича з Ковну (?) держат з давнего наданя на церковь с. Пречистой киевской с пашнею деревом бортним и з сіножатми. При том острові лови рыбніе того попа на ріце Бчичу едним берегом на версту. Широта того острова, в долготу на полмилі, а в попереку на версту в том же грунті копотковском.

Село Секиричи его мл. п. Миколая Родкиевича. В том селі димов 48, служеб 19, по разном описанию дани повинности подданих секирицких описую границу между которыми так пиши; в том же грунті секирицком остров Михайловский. З которого села Секирицкого дают дань медовую до монастыра киевского стого Михаїла.

В том же грунті секирицком иміет поп киевский церкви стой Печерской з села пана виленского з Ковна землю суплетную Босвівскую з деревом бортним з пашнею на мірок 8 сіножати возов 40 здавна наданую на тую церковь Пречистой.

В селах Нестановичах и Волосовичах искати острова Селец названого”.

№ 4

1558, жовтня 7. – Мозир. – Zobов'язання щодо сплати анини священника с. Колки Кирила Шепелевича і його брата Марка.

«Я, Кирило Шепелевич, свещеник колковский, впол з братом моім Марком, визнаваем сами на себе сим нашим листом кому будет потреба того ведати або чтучи его слышати, што ж взяли есми остров в (...) * стого Михаїла Видубицкого и в острове нашом Солоницком отрубний. Голова того острова границя Сковошина могила на низю Бчичем до Грицкого перекопа, а з Грицкого перекопа аж до озера Печерского. А от того острова маем давать дани на святого Михаїла Видубицкого по ведру меду мери мозирское на кождий год и потомки наши мают давати потому ж без жадное вимови; и ми не маем того острова до своее церкви привлащать и потомки наши, ани границ того острова казить, а если би хто з нас міл у того острова уступатис або близкие наши, таковий мает платит заруки на митрополита его млости 80 коп грошей, а на старосту мозирского три рубли грошей без жадного права. А тую дань маем его млости дават игумену стого Михаїла на имя Алексею. А притом месте біли люди добрие и того добре сведоми: Евтих, свещеник спаский, а Федор, свещеник михайловский мозирский, Артем Семенович Шишчич, мещенин менский, а ку тому просили есми того верху писаного Артема Шишчича о печат и он на нашу прозбу то учинил и печат свою приложил к тому нашому листу.

Писан у Мозирі року Божого Нароження 1558 мсця октябрія дня 7».

(НБУ. – ІР. – Ф.160. – № 244. – Арк. 335 зв. Наприкінці документу копіїстом намальоване коло, в середині якого написано: «місто печати» і дописано «С подлинного сводил иеромонах Иларион»)

№ 5

1568, жовтня 11. – Колки. – Zobов'язання жителів сіл Волосовичі і Нестановичі щодо давання медової данини Свято-Михайлівському Видубицькому монастирю.

«Ми, мужи волосовицькіі и нестановськіі, на имя Микита Пузович, а Василь Кузмич, а Охрем Гриневич Макавовича, а з Нестанович Матвей Заушневич а Михал Леткович визнаваем сами на себе сим нашим листом кожному доброму, кому будет потреба того відати або чтучи слышати, што ж упросили есмо з ласки отца Григория, игумена видубицкого, остров звечистий Михайлов-

ский. Маем тот остров промежду собою з Нестановичи делити на пол и маем тот остров ходити и вживати, и всякий пожитки з него мети, нижли пашни в том острове не маем пахати, а на монастыр Видубицкий маем дани давати каждое осени по ведру меду доброго мозирское міри, а ести намісник* игумен по тот приедет або посланцов своїх пришлет, тогда маем игумену або посланцом его почтливость чинити, а на дорогу маем хлеба и справних річей дати, зачим би мел тот теж привезен бывал (?) до Киева и естли игумен за неспехом своїм по тот мед ніяко не пришлет, тогда тие ведра меду мают стояти в нас в цілости аж до другого року и маем дати zarazом пришлого року и пришлого, то ест 4 ведрі меду. А при том были и тому добре сведоми священник Марко Колковский, Филип Ахимович (?), а муж колковский Сава Еданович, а Офанас Лосевич. А для ліпшой твердости и справедливости и клейна свої приложили к сему нашому листу.

Писан у Колку под. лето Бож[ого] Нарож[еня] 1568 мсця окт[ября] 11 дня.

+ + + XI

Тое клейно Михала Лешковича з села Волосовичов и Заушневича з Нестанович».

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – № 244. – Арк. 337 зв. – Копія середини XVIII ст. Внизу документа намальовано чотири хреста, а також знаки „XI“ і подібні, що мало б символізувати клейма двох свідків)

№ 6

1568, жовтня 19. – Мозир. – Zobов'язання жителів села Копотковичі щодо давання медової данини Свято-Михайлівському Видубицькому монастирю.

„Я, Демко Гриневич, Богдан Хвай, Кузма Гриневич, сн (?) Лосевич, поддание его млости пана Северина Руцкого, судій кгородского повету Мозирского, из села Копоткович, визнаваем сами на себе сим нашим листом кожному, кому будет потреба того ведати албо чтучи его слишати, иж што упросили есмо з ласки у отца Григория, игумена видубицкого михайловского, остров Печерский над рекою Бчичом, с которого острова маем дани давати в кожду осень по ведру меду пресного мери мозирское, а другое ведро меду пресного, которое ведро звечистое предкове наши давали и ми сами маем давати, а если отец игумен по тот мед приедет або посланцов своих пришлет, тогда маем отцу игумену або

*)Слово „намісник“ закреслено.

посланцом его постивость чинити, а на дорогу хлеба и справних речей маем давати, зачим би мел тот мед привезен быти до Киева, а если би теж отец игумен за неспехом своим по не мел сам або кого прислати по тот мед, тогда тиї дві відри меду пресного мают стояти в нас до предидучого року и маем заразом чотири ведрі дати, а если би хто не мели дан сповнити отцу игумену с того острова або ему самому и посланцом его в чом противни мели быти, тогда отец игумен волен от нас тот остров отняти и кому усхочет, тому мает дати, а если би хто на ток (!) рок, на котрий би игумен приедет або кого пришлет по тот мед, а ми не маем отцу игумену або посланцом его тое дани отдати заразом, тогда ми маем его мл. пану своему вини заплатити три рубли грошей и для твердости того нашего листу просили есмо о приложение печатей пана Павла Пархомовича а пана Якова Ярошевича, землян гдарских повету Мозирского; их мл. з а просбою нашою печати свої приложили до сего нашего листу визнаного.

Писан в Мозиру літ [а] Бож[ого] Нарож[еня] 1568 окт[ября] 19“.

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – № 244. – Арк. 337. – Копія середини XVIII ст.

Внизу документа намальовано коло, в середині якого написано

„місто печати“, а тапкож дописано копійстом:

„С подлиной сводил иеромонах Иларион“)

№ 7

Між 1535 – 1556, ймовірно між 1538 – 1541 рр. – Новгородок. – Лист київського митрополита Макарія II до архімандрита Києво-Печерської лаври Софронія.

„Блгсвение Макария, Бжию млстию архиепскапа митрополита киевского и галицкого и всея Руси о Стом Дсе служебнику и бгомолцу нашему честному архимандриту великое лаври Пречстой Бдцы Печерского монастыра, еже есть в Киевѣ, отцу Софронию.

Поведил нам бгомолец наш, настоятель стго архангела Михаїла Видубицкого старец Ефремий, што ж люди твоей млсти мнастирские не видають дани к мнастыру стому Михаїлу медовое, а так тв. м. бгомолца нашего блгословляем, абы ты тую дань медовую людем своїм казал выдавати и за прошлий годи пополнити. Притом слышым, что твоя м. в затони мнстиырскїи михайловскїи кажешся вступати, старцов, людей и слуг монастырских кажеш побывати, а так твоя м. бгомолца ншого навпоминаем через сес наш лист, штоби еси в затони мнастирскїи михайловскїи не казал збывати и во всем би твоя млость тому мнастиру нашему дал спокой под зарукою на гдра короля его мл. пятсот коп грошей, а под нашим неблгословением.

Писан в Новгородку мсця марта 21 ин. 14.

Волею Бжю Макарей, архиепскп митрополит киевс(кий), галиц(кий) и всее Руси“.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 339-339 зв.

Внизу документа копійстом намальоване коло, в середині якого написано: „місто печати“, а також дописано: «С подлиним сводил иеромонах Иларион»)

№ 8

1571, лютого 24. – Новгородок. – Лист київського митрополита Макарія II до Івана Фурси, земського судді Пінського повіту.

„Блговірний и Хтолюбивий велможний пан добродію и брате мой милій, гсдне Иване Фурсе, судя земский повіту Пинского.

Поведаю вашей млости, иж в сих часах будучи в мене игумен мой видубицкий Григорій Шваб, повидал мне, што з земли Хохдлинское в Тетерове з веку дань медовая полчетверта ведерца на монастыр видубицкий киевский приходить и через вси тие часи тая тая данца даваня бывала, нижли вжо от трех год поддание вашей млости тамошние села Козинриского тое дани з оное земли на монастыр Видубицкий не ведати, если же за росказанем вашей млости або теж для яких вимислов не видають и давати не хочут, а в том церкви Божой и тому светому монастыру кривда немалая діет, про то твоя млост яко гсдин и брат мой так побожне вчинит тую реч малую звечистую, на церков Божую наданую, рачи казат сполна видат, што я ведаю, же ваша м. церковного не прагнучи, милосником церквей Хтових рачиш быти не толко, жеби што таковое от церкви Божой отдалити, але еще и власностию вашей мл. дома Божіі рачиш правити, примножаючи тою побожностю векуїстую богомоллю всему велможному дому вашей млости и ведаю то гаразд, же ваша м. в той дани монастырской намней не користаючи, рачиш то сполна за вси три годи казат видат, а я в (?) братский млости то всім добрим заделавати и в оном монастырю Видубицком по вся часи служители монастырские Гсду Бгу за щасливое здорове вашей млости богомоллю векуїстую будут делати так я своїм духовним особам будет належати стим млитвам Божию Пречистие его Бгоматере и моей смиренности блгословение и млитва да есть з вашою милостию всегда.

Писан в Новгородку февраля 24 д[ня] року [15]71.

Волею Божию архиепскоп, митрополит киевский“.

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – № 244. – Арк. 337 зв.-338. – Копія середини XVIII ст. Внизу документа намальоване коло, в якому написано „місто печати“, а також зроблено записи „Михайло Федорович, писар“ та „С подлинной сводил иеромонах Иларион“)

№ 9

1578, червня 10. – Мозир. –

Випис з мозирських земських книг.

„Випис с книг земских повіту Мозырского року тысяча пятсот-седмдесят осмого мсца июня дня десятого.

На рочках судових земских повіту Мозырского о Стой Тро[й]ци святі римском в року ннішнем вышписанним, ку суженю припалих и порядком права посполитого на місці звиклом в Мозыру отправованых, перед нами, Яном Еленским, суддею, Михайлом Антоним Оскиркою, подсудком, а Самуелем Приборою, писаром, врадниками судовими земскими повіту Мозырского, постановившия очевисто в Бзі велебний отец Иов Опалинский, законник монастыра Видубицкого киевского, справу на реч в ней описанную оному монастыреві Видубицкому належачую и служачую, до книг нинішніх земских мозырских покладад и просил, абы тая справа, которую мы, уряд, принявши, всі под едним титулом да тою у книги уписати велілисмо, а уписуючи слово до слова так я[к] в себі мает. *(далі йде текст зобовязаня мешканців с. Копотковичі від 19.Х. 1568 р., яке наводилося вище, з незначними відмінностями. Але тут збереглася кінцева частина документу, яку й наводимо – Ю.М.)*

У того листу подпись тими словы: Демко Гриневич, Богдан Хвай, Козма Гриневич, Сак Лосевич. Который зостае лист за поданем оных до книг земских мозырских ест принят и уписан. С которого и сей випис под печатми врадовими и с подписом руки писарской монастыреви Видубицкому ест видан. Писан в Мозыру Кориговал Лаврінович“.

(НБУ. – ІР. – Ф.160. – № 244. – Арк. 360-360 зв. Внизу документа намальовано копійстом два кола, в середині яких написано відповідно: “м.п.” і “місто печати”, також приписано: “С подлиним сводил иеромонах Иларион”)

№ 10

1582, червня 14. – Житомир. – Лист київських урядників

Йосипа Немирича і Богухвала Павші до шляхтича

Василя Мощеницького.

“Есиф Иванович Немирич, судя, а Богуфал Павша, подсудок, урядники земские киевские, землянину повету Киевского, шляхетному пану Василю Мощеницкому.

Жаловал нам богомолец гдрский, поп церкви святых праведних Бгоотц Иоакима и Анни в Овручом отец Григорей Савич о

том, што ж дей подданий твоей млости скороденский на имя Захарка Сакулич з земли церковное на имя з острова Завстивя край Глубокое лози ходечи и вживаючи того острова, винен з нее дани медовое давати ведлей стародавного обычая звиклого на тую церков Божую светих праведних Богоотц в каждую осень по ведру меду пресного мери овруцкое, которое то ведро меду здавна завжди за продков твоей млости хто одно тот остров с подданих скороденских хоживал до тое церкви Божое, было отдавано, то так дей вже твоя мл. тепер за держаня свого неведома для чого тому подданому своему Захарку Сакуличу с того острова церковного вишпомененного онога ведра меду дани повинное до церкви Божое вже от трох год отдавати не казал и на себе дей тое ведро меду береш ку немалой кривде церкви Божой, богомоллю гдарскому, и просил нас тот священник отц Григорей Савич, абисмо листом нашим твою мл. в том напоменал, а так ми з месца вряду нашего именем его кролевской млсти тим листом нашим твою млость в том напоминаем, будет ли так яко он нам справу того дал, аби твоя мл. водле стародавной и звиклой повинности тое ведро меду с того острова закстивянити (?) не салучой (?) до тое церкви отдавати и за тую три годи задержаную досит тому священнику за то винити (?) и заплатити казал, якоби он для тое кривди церкви Божое причини и повторе жаловати не мел.

Писан в Житомиру лета Божого Нароженя 1582 мсця червца 14 дня

Писар житомирский”.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 338-338 зв. Наприкінці листа копіїстом намальовано два кола, в середині яких написано: „місто печати“, а також приписано: „С подлиного сводил иеромонах Иларион“)

№ 11

1550-і роки, “в пятницу”. – Мозир. – Наказ мозирського підстарости Юрія Зеновевича жителям с. Загалє та ін.

“Я, Юрій Зеновевич, подстаростего мозирского, подданым гдрским волости Мозирское загалским, оводовицким и олексицким.

Поведил передо мною архимандрит стго Михаїла Видубицкого с Киева отц Олексей, иж дей ви повинни з сел своїх воїх (?) трех недели загалское дань медовую на церков светого Михаїла Видубицкого давати, чому есте и сами звезоми. А так приказую вам, абысте яко за теперешним роком, так теж ести ви естли за прошлий рок чого буди есте не видали, ижби есте теперичи архи-

мандиту все сполна видали, иж би он на том себе не шкодовав, а церков Божия аби для того не оскудела.

Писан в Мозири в пятницу”.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 338 зв. Наприкінці листа копійстом намальовано коло, в середині якого написано: “місто печати” і “С подлиним сводил иеромонах Иларион”)

№ 12

1584, лютого (29)19. – Києво-Печерська лавра. – Лист архімандрита Києво-Печерської лаври щодо скарги Єфремія, ігумена Видубицького монастиря.

“Млстию Божю и Пречстой Его Мтри и стых отц Антония и Феодосия печерских мы, Васиян, архимандрит Великой лаври царской обывтели стаго мнстря Печерского, жаловал нам настоятель монастыра Видубицкого стаго архистатига Михаїла на имя Евфремий о том на людей наших церковних у Вороном на имя на Юрка, отамана оранского, и его поплечников на Гордея а Ондreja а на Шершунова сина на Микиту, иж оны островы стго Михаїла держат на имя Чехову и другий островки, а дани ему с тых островов сполна не видають в тую причину ониї люде наши ему отповедають, иж им подарков звечистих горщков тучиак (?) сорок не присилает и мы на то оним чинили в тых людей наших естлибы они на то записи або листи який мели штобы їм тьи подданиї давани были и они записов ани листов жадных перед нами не вказали, и тот Юрко отрекся и острова: нехай дей собі Ефремий кому хочет тот остров дает, коли наших подарков не хочет давати, а так мы в тых подарках и пока Ефремия кошеля наишли правого, нехай он кому хотячи, тії острови стго Михаїла дает таковым людем, хто бы мел сполна выдавати на церков Божию дань таковых подарков яко они меновали, не мати вже через то никому иншому давати ани посилати и на то есть ему дали сей наш лист под печатью церковною.

В монастырі Печерском февраля 19 д. индикт 10 1584 год”.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 338 зв.-339. Наприкінці листа копійстом намальовано ромб, в середині якого написано: “м[істо] п[ечати]” і “С подлиним сводил иеромонах Иларион”)

№ 13

**1612, вересня 25(15). – Бирочи. – Наказ шляхтянки
Софія Пац селянам села Волосовичі.**

“Зофія Сапежанка Пацова, подкоморна берестинская.

Подданим нашим волосовицким на имя Пуховичу, Кузмичу, Агриневичу, Макововичом.

Жаловал нам отц Антони Грекович, игумен мнастира стого архистратига Михаїла Видубицкого киевского, на вас и на товаришов ваших, штож продкове наші (*помилково виправлено з «ваші», саме так і іншому списку – Ю. М.*) упросили были собы остров звечистий Халовский (*помилка. В іншому списку правильно: “Михайловский” – Ю. М.*) того мнастира на имя Селец во острове вашом волосовицком и нестановицком у игумена Григория, с которого в кожний год повинни были дань медовую дават, ніжли пашні в том о строве пахат не міли, што и обліком своїм игумену даровали; то пак ви тепер без позволеня игуменов видубицких тот остров есте спустошили и поля на пашню розробыли. Дани зуполна ведлуг листу продков наших так теж и залегую дань, почавши от Калиста, игумена того ж мнастира, аж до сего часу отдать не хочете. Прото розказуем вам, абы есте так с тих поль, которие без позволеня игуменского в том острове Селецком розробыли есте, яко теж и дань медовую, так тогорочную, яко и за прошлие годи, што есть при собі задержали, зуполна отдали конечно, иначей не чинечи под виною десети коп грошей на каждом з вас. Кгдиж давности яко добра церковние поготову и провента з них жадним правом міти не могут. А если би до вас якое діло еще міл теперпешний отц игумен, розказуем пану Ивановскому, уряднику нашому волосовицкому, абы справедливост з вас неотволочную уделавши и отправу на винних виконал.

Дан з Бирочов сентебра 15 року 1612.

Зофія Сапежанка Пацова, подкоморина берестинская (*в іншому списку “бріска” – Ю.М.*), рукою своєю”.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 340. Наприкінці листа копієстом намальовано коло, в середині якого написано: “місто печати” і “С подлиной сводил иеромонах Иларион”. Інший список цього документу знаходиться у цьому ж рукописі не арк. 340 зв.)

№ 14

1633, березня 20(10). – Київ. – Універсал-наказ короля Речі Посполитої Владислава IV щодо давання данини Свято-Михайлівському Видубицькому монастирю.

“Владислав Четвертий з Божой ласки король полский, великий князь литовский, русский, пруский, жомойтский, мазовецкий, инфляндский, а шведский и готский, вандалский дедичний король, обраний великий цар московский.

В Бозі велебному отцу Петрови Могилі, православному архиепископови метрополитови киевскому, галицкому и всей Руси, архимандритови монастиря Печерского киевского и капитули вел., то есть зо всий добр верности твоей лежачих и рухомих, розказуеми, абысте перед судом ншим головним трибуналским любелским в року теперешнем тысяча шестсот тридцять третом до суженя припадаючим в тот час, кгда справи воеводства власного Киевского дховние за инстанції зоставуючое судить и отправоватисе будут, сами обличне и завите стали на правное попарте превелебного в Бозе отца Иосифа Велиямина Руцкого, который по набитю превел. отчезозного (?) титулу архиепископского митрополитанского позивают и припозивают вас до готовой апеляції от суда земского киевского, виточоное в справе чрез поводов велебности вшей о порубане на власном кгрунте поводов видубицким порому их власного заданое, о чем декрет апеляцией и увес процес ширей в собі обмовляют, прето жебысте на термін означеним стали, той справе з акторами правне розправуючися декрету слухали и skutечне во всем усправедливили.

Писан в Киеве року тысяча шестсот тридцет третом мсця марта десятого дня”.

(НБУ. – IP. – Ф. 160. – № 244. – Арк. 375. – Копія середини XVIII ст.)

№ 15

1642, жовтня 29. – Нестановичі. – Квит намісника Видубицького монастиря ієромонаха Панкратія.

“Я, ієромонах Панкратий Ступницький, намісник мнстыра видубицького киев. стаго архистратиига Михаїла, будучи я посланний от его млости отца митрополита киев. Петра Могилы, так теж игумена видубицького гспдна отца Силвестра за радою всей братії по потребі монастыра Видубицького, а меновите в повіті Мозырском до села Нестанович до мужей по дань медовую и збожа десятинное, постановление учинил и зо мною: за едно відро

меду отдали золотих 10 в року теперешнем 1642 а на пришлый рок 1643 повинни будут отдати дві відрі меду прісного, а при том біл гспдн отц Михайл, щенник воскресенский киевский и пан Ян Козелский, староста нестановицкий, много мужей нестановицких на той час было .

Писан в Нестановичах в маестности его млсти пана Самуеля Занкевича року 1642 мсця октября 29”.

(НБУ. – ІР. – Ф.160. – № 244. – Арк. 341 зв.)

№ 16

1642, жовтня 29. – Нестановичі. – Квит і зобовязання селян с. Нестановичі.

“Мы, мужеве нестановицкие, подданние его млсти пана Самуеля Зеневича, во первых Андрос Лешкович, Роман Заушневич, Игнат Лешкович, Михайло Перогович, атаман нестановский, чиним відомо и визнаваем сим нашим листом, иж мы, мужеве из села Нестановского, честному гспдну отцу Панкратию Ступницкому, наміснику видубицкому монастыра стго архистратига Михайла, вмісто дани медовое до монастыра належачое от нас, надалисмо за един рок 1641 за едно відро меду грошей готовых золотых десят, а за рок четьредесят вторый и третий повинни будем отдати дві ведрі меду прісного ув осень року четьридесят третего. Если сам отц игумен приеде або мы посланцов своїх пришлем под виною на его млсти пана нашего Самуеля Зенкевича записаною коп десять. И на том даемо сей наш лист.

Писан в Нестановичах року 1642 мсця октоврива 29 дня.

Ян Козелский, староста нестановицкий, посполу з мужами”.

(НБУ. – ІР. – Ф.160. – № 244. – Арк. 342. Наприкінці листа копіїстом написано: “С подлинного сводил иеромонах Иларион”)

№ 17

1642, листопада 15(5). – Перетратовичи. – Лист шляхтича Самуїла Казимира Зенковича до київського митрополита Петра Могилы.

“Копия с полского.

Велебный мсці отче митрополит киевский, а мні велце млстивий пане и приятелю.

Извістен я о том добре и сознаю, же воровство откладаючоеся не остановится, разві опознается, где теж можете покрити до

ннішого предложения в. м., моего милостивого пана, когда би что власне з наданя набожных антецессоров моїх было до побожного діла задержал бы, але тое нікогда в мисли моей перебувало и сего времен спорний не хощу быть, когда мні відомо от в. м., моего милостивого пана, на тот час тилко листовная зашла, послушним біти хощу, а паче мене в. м., мой милостивий пан, до того позовет и приліжніе коло того обходится буду, когда что ориїнално еще покажется, яко zarazом посилаю по старшину тоей деревни мужиков, и о том (!) ділах буду инквизицию, чего для так долго удержали и потом, извістніе увідомившися, прикажу конечно что Бжие Гсду Бгу и на Его стую хвалу отдавати. В другом пункті сторони попа колковского даю таковую справу, яко он сам не одержувал и не одержует тих островов, ани антецессорове од літ осмидесят чи (любо то власне ведлуг комиссії мозирских церкви колковской належало), але за остановкою и паче нерадением тоих антецессоров с спокійного держаня вибытії суть, гді и доселі мні, на час держашему тую церков, для нікоторих трудностей моїх отискивати не пришло, почему ни на тую церков жадная дань аж до сего времени не доходила с тых островов, паче и на мнастыр в. м., моего млостивого пана, ежели бы який приступ был с тых причин повинни давати задерживалася. Что донесши до відомости в. м., моего млостивого пана, сам себе с поклоном моим нижайшим млсти в. в., моего мсці пна, совсім вручаю.

Дан з Перетратовичов дня 5 ноября 1642 года.

В. м., моего мстивого пана, зичливий и поволний слуга Зенкович Самуїл Казімір”.

(НБУ – ІР – Ф.160. – № 244. – Арк. 342-342 зв. Наприкінці документу намальоване коло, в середині якого написано «місто печати» і написано: “С подлиной сводил иеромонах Иларіон”)

№ 18

1642р.(?). – Опис володінь Видубицького монастиря біля с. Перетрутовичі.

“Островов два: стго архистратига Михаїла, до Видубицького мнстыра з давніх часов наданый в селі Перетрутовичах над рекою Тремлею, граница тых островов: устя Тремевскою рекою у млын, и со млина к Кривой лозі, а с Кривой лозы Количю у болото, Соличю (!) и под острова, а с под острова, знов у Тремец округ вода обышша; с которих грунтов дань дават з давніх часов, жита на тых грунтах нажинается болши двохсот коп, а

бортей дерева пчолного до двохсот ест. Петрутовские острови тепер есть житом засіяний островов два Солонівский печерский стго архистратига Михаїла”.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 341 зв. Наприкінці листа копіїстом написано: “С подлиним сводил иеромонах Иларион”)

№ 19

1643, травня 16 (6). – Мозир. – Выпис з гродських книг Мозирського староства.

“Выпис с книг гродских староства Мозирского.

Лета от Нароженя Сына Бжого тисеча шестсот сорок третего мсца мая шостого дня.

На рочках судових гродских повету Мозирского в сем року вышменованного припалых и порядком права посполитого от правовать зачатых, перед нами, Александром Ловенецким з Ловницы, чашником, и подстаростим Самуелем Унеховским, судею, а Миколаем Обуховичом, писаром, врьдниками судовими гродскими повету Мозирского, от велможного его млсти пна Геронима Кароля Ходкевича, старости мозирского, дворянина покоевого его кролевской млсти, постановившиися очевисто урожоний пан Павел Петровский, слуга земянина гдрского повету Мозирского его млсти пна Гелияша Бружинского (!), лыст делчий отповедал, из рук своих подавши, до актикованя до книг покладал, просечи, абы принят и в книги гродские мозирские вписаный был, которого листу мы, суд, огледавши, читавши и на тиле его руками своїми назначивши, до книг уписать есмо велели, который слово до слова так се в себе мает:

Я, Юрий Михайлович Зеновьевич, подстаростый мозирский, от его млсти пана моего пна Миколая Юревича Родивила, воеводи троцкого, старосты мозирского, державци мистского (?), василевского, белицкого и сумилиского, пришедши перед мене поп колковский на имя Кирило, поведил, иж он остров, сливет на имя Соложнеский, у Копотковичах наданый з давных часов на тую церков колковскую, которого дей острова половицу хотят Копитковичи; просил мене поп, абых я тот остров казал ему с Копотковичами на пол рубежовати, поделить. Омелян Столеник, Дешко Приймич, Гринь Ляхович, Богдан Фаевич, со всіми сябрами своїми селом Копитковицким поведили тым обычаем: колы дей поп хочет с нами тот остров рубежовати, поділити, мы того не отступуем, хочем с ним поделить, к тому вси призволяем. И

просили мене обедеве сторони делчим на тот остров. Ям дал делчим за их доброволним признанем служебника моего Яна Андреевича Клопота, который служебник мой там в том острові был старцем Бчинским и в оном Копиловичом з иншими мужами и тот остров Солонежский напол розделил рубежом и рубежи положил и то мя (?) отказал: наперве почавши от рек Бучича (*описка, слід читати: «Птича» – Ю.М.*) от урочища Жерстви у две сосни, оттул укром опов (?), оттоль засе у бохон (?) осм подле дороги Багриновское и засе через дорогу у кучан, от кучана градою ускач сосн. Копатковичи собе взяли от свого села тую половицу, поп колковский собе взял тую половицу от села Багриновского. И просил мя поп за то, абых ему дал на то мой лист делчий з тоєю печатю. Писан в Мозиру лета Бжого Нароженя тисеча пятсот пятдесят сегомо мсца декаврия шостого дне. У того листу печатка притисненая одна. Которий же то лист за покладанем и просбою слуги его млсти пна Гелияша Бруханского до книг гродских мозирских ест уписан. С которих и сес випис под печатми нашими и с подписом руки писарской его млсти пану Гелиашу Бруханскому ест выдан и писан у Мозиру.

Миколай Обухович, писар гродский мозирский.
Корикговавал Петро[в]ский, подписар”.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 343 – 343 зв. Наприкінці документу копієстом намальоване коло, в середині якого написано: "м.п." і дописано "С подлиной сводил иеромонах Иларион")

№ 20

1644, травня 30. – Варшава. – Універсал Владислава IV.

“Владислав IV.

Всім обще и каждому зособна, а именно велможним и урожденним воеводам, каштелянам, старостам и инним всім на всяких преєміненциях и урядах постановленим, также на замках воеводства Смоленского пограничним и сіверним капитаном и вірним нам милим млст нашу кролевскую.

Велможниї и благородниї и верниї, нам милиї, в певних и потребних справах законников регули стаго Василия мнстыра церкви Стого Дха виленской братской висланниї суть законники Иов Константинович и Игнатий Черлякович а именно для спрощения милостини на потреби монастырские и церковние так в панствах наших, яко и московских, желаем для того уп[рейнности] и вірним ва. и міти тое хоцем, абысте уп[рейнность] и вір[ность]

в. м. помянутих законников не токмо на міста собі назначенние идучих, але и вспят возвращающимся без всякой трудности везді свободно пропускали и всякие гостинние добродітели яко законником приличные являли, сдіайте тое упр[ейность] вірност ваша для ласки нашей и с повинности своей.

Дан в Варшаві дня 30 мая року Бжия 1644, панования ншего полского 9, а шведского 10 рока.

Владислав король”.

(НБУ – ІР – Ф.160. – № 244. – Арк. 341. Наприкінці листа копієстом намальовано коло, в середині якого написано: “місто печати”)

№ 21

1644, жовтня 28 (18). – Нестановичі. – Зобовязання селян с. Нестановичі.

“Мы, мужеве нестановские, подданние его млсти пана Самуеля Казимира Зенкевича, во первых я, Михайло Пирогович, Андрон Лешкович, я, Роман Заушневич, и Игнат Лешкович, и вси мужеве нестановские, чиним відомо и визнаваем сим нашим листом, иж мы, мужеве ис села Нестанович, гспдну отцу иеродиякону Онисиму Стефановичу, высланному от его млсти в Бозе велебного отца митрополита, пана а пна и пастыра ншего Петра Могили, от его млсти пречестного гспдна отца Игнатия Оксеновича, игумена видубицкого стаго архистратига Михаїла, иж есмо отдали дань з острова Селецкого ведерец дві меду прісного за рок 1643 и 1644. При котором отданю того меду был честный гспдн отц игумен мозирский Арсеній Семенович, которого мы просили, мужеве нестановские, о подпис руки и о притиснене печати. А поки будем тот остров Селецкий уживати пожитки, завжды що рок дань давати по единому ведру меду до стаго архистатига Михаїла Видубицкого и почет тым посланцом виражати.

Писан в Нестановичах року 1644 мсця октября 18 дня”.

(НБУ – ІР – Ф.160. – № 244. – Арк. 345 зв. Наприкінці документу н амальоване коло, в середині якого написано “місто печати” і дописано “С подлиним сводил иеромонах Иларіон”)

№ 22

**1644, жовтня 28 (18). – Волосовичі. – Квит
волосовицьких жителів щодо давання данини
Свято-Михайлівському Видубицькому монастирю.**

“Мы, мужеве волосовицкие, поддание его милости пана Винцентего, пана Чайка в первых, Иоанн Пашвич, Богдан Василевич, Равол (?) Пастеревич, Филип Павлевич и вси мужеве волосовицкие, чиним відомо и визнаваем сим нашим листом, иж мы, мужеве из села Волосович, гспдну отцу иеродиакону Онисиму Стефановичу, висланому от его млсти в Бзе превелебного пана а пна и пастира нашего отца митрополита киевского Петра Могили и от пречестного гспдна отца его милости отца Игнатия Оксеновича, игумена стаго архистратига Михаїла мнстыра Видубицкого, иж есмо отдали дан з острова Селецкого ведерец дві меду прісного за рок 1643 и четвертый, при котором отдаваню того меду был честный гспдн отец игумен мозирский Арсений Симонович, которого просили мы, мужеве волосовицкие, о подпис руки и о притиснене печати.

Писан в Волосовичах року 1644 мсця октября 18, а поки будет тот остров Селецкий уживати, повинни завжди што року дань тую медовую исполняти до стаго архистратига Михаїла Видубицкого до Киева и посланцом тым честь виражати.

Усте прошоный печатар от мужей волосовицких, яко писат не умеющих, в том квите менований Арсений Симонович, игумен мозирский, рукою власною”.

*(НБУ. – IP. – Ф. 160. – № 244. – Арк. 345 зв.-346. – Копія середини XVIII ст.
Внизу документа намальоване коло, в якому написано
“місто печати”, а ще нижче запис копіїста:
“С подлинной сводил иеромонах Иларион”)*

№ 23

**1644, грудня 2. – Перетрутовичі. – Лист шляхтича Самуела
Зенковича до київського митрополита Петра Могили.**

„Jaśniue wielmożny a w Bodze wielebny mściwy ksze archiepiscopie kijowski.

Powinność koźdeo człowieka chrześciańskieo nie tylko to quod obligatum est ecclesie oddawać, ale aby i na potomne czasy criscentia (?) na chwałę Pańską avgeant pobożny chrzescianin usiłuje, to quod Deo z poddanych moich debetur i zdawna constitum było postanemu od w. mć., meo m. pana, oddano jest i lubo ten ostrow zdawna miesie poddanych moich niestanowskich był i teraz jest, a chcąc aby to in

posterum firmius było o fundacją i o przywiłej, z czyjego to nadania wyszło, a to względem ograniczenia tego ostrowa, do którego się niektórzy z panów sąsiad okolicznych intrikują w. m., meo m. pana, solicitowalem aże w. m., moj m. pan, negując temu, iż nie jest tego miejsce producere przywiłegią o tym uwiadomić nie raczył stet (?) to przy woli w. m., meo m. pana, ja jednak nie chcący, aby się to debitum poddanych moich z tego ostrowa ecclesie non diminuetur i ten ostrow in suo est jako i zdawna był wcałe zostawał i to każdemu igresatorowi pokazał możnali to z łaski w. m., meo m. pana, otrzymać i te fundacją per oblatam u grodzie kijoiwskim, a jeśli to absit, przynamnie ten list antecessora meo, ihumenowi Hryhoremu Szwabowi dany, aktywować rozkazać racz, żebym to z łaski w. m., meo m. pana, ekstraktem mieć mog, pilnie o to w. m., meo m. pana, upraszam, a dla snadniejszego i pierwszego widania tej powinności z teo ostrowa racz w. m., moj m. pan, z łaski swojej pańskiej list na ten ostrow Sielec poddanym moim niestanowickim dać, jakoż i teraz posłany od w. m., meo m. pana, ociec diakoniróżnychdzierzawcówwyciągającetań, wielkiejzażyłtrudności czasu niedawnego niedziel temu kilka przez pana Sztrykowskiego, posłaneo pisanie moje do w. m., meo m. pana, dyrygowałem, które znać nie doszło w. m. iteratis ponawiając tej że proźby mej i sgargi (skargi) w tym pisaniu moim doniesionej, uskarżam się przed w. m., moim m. panem, na świeszczzenika mego we wsi mej Niestanowiczach żyjącego, który moribus et cuitatibus z tych a nieprzystojnie żyjących przyodziawszy się, od powinności swej duchownej daleki jest przeszłego kanonu na Trójce święto latożnego, gdy się wiele ludzi dla nabożeństwa i obroków swych do cerkwie zaszli byli i napitki niektóre jako dawny zwyczaj przywożne byli, nie celebrując jako należało nabożeństwa, rano upiwszy się z bracią i z synami swemi, ludzi wielu ni w czym sobie nie winnych, pobili, pokrwawili, beczkę z gorzałką rozsiekli, wielkie zbytki enormia i do uszu zacnych w. m., meo m. pana, donosić (...)* na ten czas poczynili i gdym za wielu ludzi na nich skargą napominając i chcąc z nich ukrzywdzonym sprawiedliwość czynić, urzędnika meo tam posyłał, wyłamujący się z posłuszeństwa mego na wielki dishonor moj tego urzędnika meo i drugą tamże będącą czeladź moje okrutnie terańsko kijami zbiłi, zmordowali i mnie samemu w tym nieposłuszeństwie swym na wielki dishonor moj rebelizowali i na zdrowie moje pochwałki czynili, zaprawde mógł bym ten dishonor moj swym sposobem recompensare et vim vilepereleale honor moj szlachecki i poniekąd osobe ich duchowną poważając, do tego mie nie dopuściło, zdało mi się tedy to za słuszną, doniowszy do wiadomości w. m., meo m. pana, jako przełożonemu nad nim pasterzowi, poskarżyć, rozumiem tedy to o łasce w. m., meo m. pana, że w tym obelgi i

dishonori meo szlacheckiego condolendo sprawiedliwość skuteczną z onego udziałać rozkazać i to ojcowi ihumenowi mozyrskiemu złęcić raczysz, gdysz ja onego dla wielu zbytków jeo i dla nieobserwowania słusznego według powinności jeo nabożeństwa nie chciał bym go tam już więcej mieć i o zesłanie inneo swieszczennika w. m., meo m. pana i dobrodzieja meo, uniżenie upraszam i sameo siebie z moimi usługami łasce się i modlitwam w. m., meo m. pana, duchownym pilnie odaje.

W Pesitrutrowiczach isus (?) 2 9bris 1644 ao.

W. m., meo mściweo pana, życzliwy przyjaciel sługa powolny Zienkowicz Samuel Kazymierz, m.p.”

(НБУ – ІР – Ф.160. – № 244. – Арк. 367 зв.- 368 зв. Наприкінці листа копієм написано: “С подлинным сводил иеромонах Гавриїл”)

переклад

Ясневельможний, в Бозі велебний милостивий архієпископе київський.

Повинність кожного християнського чоловіка не тільки обов'язково (?) віддавати церкві, але щоб і на майбутні часи (...) * на хвалу Господню avgeant побожний християнин намагається, це Богу від моїх підданих приносити і здавна установлене було посланому від в. мості, мого м. пана, віддано і хоч цей острів здавна був і тепер є власністю (?) моїх підданих нестановських, а бажаючи, щоб це в posterum firmitus було про фундацію і про привілей, з чийого це надання вийшло, а це відносно обмежування цього острова, до котрого деякі з навколишніх панів сусідів інтригують в. м., мого м. пана, я турбував в. м., а оскільки в. м., мій м. пан, не надав цьому значення, що не є цього місце (..) * привілею щодо цього не зволив повідомити, що по волі в. м., мого м. пана, я однак не бажаю, щоб ця данина моїх підданих з цього острова не досягла (?) церкви і цей острів як і здавна був, залишався і показав це кожному нападнику (?). Чи можна цю фундацію в київському гроді з милості в. м., мого м. пана, отримати, а якщо це неможливо (?), то принаймні цей лист мого попередника, даний ігумену Григорію Швабу, зволив наказати внести в актові книги, щоб з милості в. м., мого м. пана, я міг це мати екстрактом, дуже прошу про це в. м., мого м. пана, а для кращого і першого видання повинності з цього острова зволь в. м., мій м. пан, з милості своєї панської лист на цей острів Селец дати моїм нестановицьки підданим; так і тепер посланий від в.м., мого м. пана, отець дякон і у різних державців витягаючи цю данину, нещодавно, кілька тижнів тому, зазнав великих труднощів від пана Стриковського, через посланого я свій лист скеру-

вав до в. м., мого м. пана, котрий знати не дійшов до в. м. Знову поновлюючи це моє прохання і скарги, які виклав у цьому листі, я скаржусь в. м., моєму м. пану, на мого священника, який живе у моєму селі Нестановичах, котрий moribus et cuitatibus з цих а непристойно мешкаючих, привдягнувшись, далекий від своєї духовної повинності минулого разу свято Трійці під час служби, коли багато людей заради служби і своїх обітниць (?) зайшли до церкви і деякі напої були привезені згідно з давнім звичаєм, він, не шануючи як належало побожності, рано впившись із своїми братами й синами, багатьох невинних людей, побили, покривавили, розскіли бочку з горілкою, великі і непомірні збитки до зацних вух в. м., мого м. пана, доніши(...)* тоді вчинили і коли я за скаргою на них багатьох людей робив їм зауваження і бажаючі вчинити скривдженим справедливість і посилав туди мого урядника, він порушивши послушення на велику мою ганьбу цього мого урядника і іншу мою челядь, яка там була, жорстоко тирансько побили киями, знеслили і мені самому у цьому своєму непослуху на мою велику ганьбу повстали і на моє життя чинили похвалки; справді я міг би цю мою ганьбу компенсувати своїм способом і vim vilepereleale свою шляхетську честь і хоч трохи поважаючи їх духовну особу, до цього не допустив; мені видалось тоді слушним, доніши це до відомості в. м., мого м. пана, як начальному над ним пастирю, поскаржитися, тоді сподіваюсь на милість в. м., мого м. пана, що у цьому співчувачу мені у оббріхуванні і безчесті шляхецького імені, наказав вчинити належну справедливість з його і це зволив доручити отцю мозирському ігуменові, оскільки я його через завдані його великі збитків і через те, що не бачу слушної побожності згідно з його саноном, не хотів би щоб він там далі перебував і понижено прошу в. м., мого м. пана і добродія, про прислання іншого священника і самого себе з моїми послугами милості й духовним молитвам в. м., мого м. пана, старанно віддаюся.

В Перетрутовичах (...)* 2 листопада 1644 року.

В. м., мого мостивого пана, зичливий приятель і покірний слуга Зенкович Самуель Казимир, рукою власною”.

№ 24

1644, липня 16 (6). - Варшава. -

Універсал-наказ короля Владислава IV.

“Владислав Четвертый млстию Бжию кроль полски, великий князь литовский, руски, пруски, мазовецки, жмудски, смоленски, инфляндски, черніговски, а готски, вандалски дідичний кроль.

Урожденному Самуелиови Казімірови Зенковичови.

Донесено есть нам чрез нікоторих панов-рад и урадников наших именем велебного Игнатия Оксеновича, игумена, и всіх законников монастыра Выдубицкого доношение, что вірност твоя з острова Селец названого по веси в.т. Нестанович и Волосович подлежащаго, в повіті Мозирском лежащаго, дані медовой и десятины збожа подлуг фундації и давнего звичаю подданним своим помененних весей выдавать до монастыра Выдубицкого заказуеш, зачим великую зазиту (?) тих провентов поносят шкоду. Хотячи мы теди, аби провента, здавна помененному монастыреви надлежащие, законников тамошних ціло доходили и побожне фундаторов намірення ненарушенни зоставали, напоминаем и міти по в. т. хощем, дабис вірност твоя з помененних добр своїх, яко дань медовую, так и десятину збожа, подданним своїм повсягодно выдавати и потом в выдаваню оной волокити, трудности жадной чинити не казал, иначе в. т. с повинности своей для ласки нашей не чиниш.

Дан в Варшаві дня 6 мсца липца року Бжия 1647, панованя нашего полского 15, а шведского 16 року.

Владислав кроль.

До рук Зенковича аби до монастыра Выдубицкого десятину выдават подданним своим приказал.

Ян Казімір Змялински (?), секретар”.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 350-350 зв. Наприкінці документу копієм намальоване коло, середині якого написано: “місто печати”. Тут же міститься запис: “Року тысяща шестьсот сорок сегомо мсца октября пятого дня сес лист упоминальный короля его млсти, пна нашего милостивого, отц Онисим Радкевич, законник монастыра Выдубицкого, до книг в акт подал. Самуель Немецкий, намісник гродский мозырский”)

№ 25

1647, жовтня 15 (5). – Мозир. – Випис з мозирських гродських книг, в якому міститься універсал короля Владислава IV.

“Випис с книг гродских староства Мозирского.

Лета от Нарожения Сина Бжого тисеча шестсот сорок сегомо мсца октября пятого дня.

На вряде гсдрском кгродском мозирском староства велможного его млсти пана Иеронима Кароля Ходкевича, мозирского и блуденского старосты и дворянина его кролевской млсти покоевого в небытности его млсти пна Александра Ловенецкого з Ловниці, чешника и подстаростиого судового мозирского.

Передо мною Самуелем Немецким, намісником от его млсти для прийоманя справ гродских будучих, постановившися очевисто велебний отц Онисим Радкевич, законник монастира Выдубицкого киевского, от в Бозе превелебного его млсти гспдна отца Игнатия Аксеновича (в іншому списку – “Оксеновича” – Ю. М.), игумена того монастира Выдубицкого киевского, и всіх законников того монастира высланный лист упоминальный от его королевской млсти, пна нашего милостивого, с канцелярії монаршой его королевской млсти великого князя лист виданный, писанный до его млсти пана Самуеля Зерковича (в іншому списку привильніше – “Зенкевича”), земянина его королевской млсти повету Мозирского кресею (в іншому списку – “з речю” – Ю.М.) в нем мененою ко актикованю до книг покладал, просячи абы принят и в книги вписанный был. Которого листу его королевской млсти я, намісник, з ушанованем принявши, огледівши, чытавши и рукою своею сусцепт на нем написавши за потребованем менованого законника мнстыра Выдубицкого киевского, казалем оный в книги вписат, а вписуючи слова до слова так се в себе мает:

Владислав Четвертый Бжию млстию кроль полский, великий князь литовский, руский, пруский, мазовецкий, жмудский, инфляндский, смоленский, черніговский, а шведский, годский, вандалский дідичний кроль урожденному Самуелиови Казимірови Зенкевичови.

Предложено есть нам през нікоторих панов - рад и урядников наших именем велебного отца Игнатия Оксеновича, игумена, и всіх законников монастира Выдубицкого доношением, что вірность твоя з острову Михайловского и села названого, до веси вірности твоей Нестанович и Волосович надлежащаго в повіті Мозирском лежачого, дані медовой и десятины збожа подлуг фунда-ти и древняго звичая подданым своїм помененних весей выдават до мнстыра Выдубицкого не приказуеш, зачим великую зазиму (?) тих (в іншому списку «завимітних») провентов поносят шкоду, хотяще мы теди абы провента здавна помененному монастирєві надлежащие, законников тамошніх во всем доходили* и побожне фундаторов намирение ненарушенние зоставали*, напоминаем и міти по вірности твоей хоцем абы вірност твоя з помененніх добр своїх, яко дань медовую, так десятину збожа, подданым своїм что год (в іншому списку – “повсягодно” – Ю.М.) выдават и посля в выдаваню оной волокити и трудности жадной творити не казали, иначей вірност твоя с повинности своей для ласки нашей не учиниш.

*)Слова між знаками ** в іншому списку відсутні.

Дан у Варшаві дня 6 мсця липца року Бжия 1647, панованя ншего полского пятогонадесят, а шведского шестогонадесят року.

У того листу его королевской млсти упоминального печать притиснена менша в Великого князства листи оном (*описка, треба "Литовского" – Ю.М.*), а подпис руки его королевской млсти тыми словы: Владислав кроль, Иоан Казимир Змянковский (*в іншому списку "Умянковский" – Ю.М.*), секретар, который тот лист упоминателный за покладанем и прозбою вышименованного законника до книг кгородских мозирских есть уписан, с которых книг и сей випис под печатю вradoвою и с подписом руки писарской в Бзі превелебному его млсти гспдну отцу Игнатию Оксеновичу, игуменови монастыра Выдубицкого киевского, и всім законником того монастыра ест видан и писан в Мозиру.

Миколай Обухович, писар гродский мозирский.

Писан у Мозири року Божого Нароженья 1558 мсця октября дня 7.

Кориговал Папроцкий подписар (?) (*в іншому списку: „Кориговал Лаврінович“ – Ю.М.*).

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 346-347. Наприкінці листа копією намальовано коло, в середині якого написано: "місто печати" і "С подлиним сводил иеромонах Иларион". Інший список цього документу, який має незначні розходження з наведеним вище, знаходиться у тому ж рукописі на арк. 349-349 зв.)

№ 26

1647, листопада 16 (6). – Мозир. – Випис з ревізії Мозирського замку.

“Випис з ревізії замку Мозырского.

Року тысяща шестсот четиридесят седмого мсця ноябра шестого дня за требованием и прошением законника з монастыра стаго Михаїла Выдубицкого киевского отца Онисима Радкевича, высланного от в Бгу велебного отца Игнатия Оксеновича Старушича, игумена вышреченного того ж монастыра, видани ест переписом, которою ревизиею в року тысяча пятсотном шестдесятю мсця июля двадцят пятого дня одправовали их мсц панове велможнии его млсть пан Ян Волович, подскарбий земский и писар Великого князства Литовского, а его млсть пан Миколай Нарушевич, секретар и державца могилевский и мяделский, на провизию (?) слово в слово тот перепис виданий, так в себі иміет :

Неділ Секірицка село (?) Секіричи, в том селі димов четиридесят осім, служеб двадцять и старцова волна, сіножати возов шестсот четиридесят, повинност того села в каждом году по-

житки дават с каждой служби по грошей 50, жита бочку, овса бочку, чинит служеб 19, окром старцов, и коп 15/ 3, жита бочок 19, овса бочок 19, з сі ножа(т)ми одвоз 640, от каждого воза сіна по 4, чинит коп 4/3/7, за дань медовую и за отвоз за кадь 6, за каждую кадь по коп 3/12, то чинит коп 9/12, за дань ливурску ловчего и данного за безменов 21, за кожний безмен по грошей 4, то чинит копу 1/24 дани грошевой коп 3, за лови зверинние коп 1/30, за лови рыбние и бобровиї копу 1, за езовщину по грошей 6, тое чинит з служеб 19 коп 1/24. Сума всего платежа с того села чинит коп 47/53/2, жита бочок 19, овса бочок 19, доходи на державцу з каждой служби жита бочок 2, овса бочок 2, а особливо за каждою копою по грошей шесть, особливо ж с каждой служби по два вози сіна албо за воз сіна по грошей 3 и по два вози дров, доходи на урад земский, на ключника троцкого Викошу грошей 18. Граница того села описана біти не могла, иж грунт потъжиги з землею пана виленского с коповским и с Теробовичи (*зверху дописано: «Перетрубовичи» – Ю.М.*), так же з селом пана Ратомского с Теробовским, того грунту на миль чтири, а в попереk на милю в том разстоянїи тому селу Секирицкому половина во всем, кром подданих короля его млости села Секирицкого, и сказали, иж от тых сел поменених немало кривди діялися в пашнях и в деревї бортном, в чом потреба коммисаров ловов звіринних не иміється, лови рыбни на езерї рибу тонї не иміється, гони бобровие на ріці Птичу од Воротова до Спорокова сполние грунта пана виленского скоковские и Перетруковичи, так же з селом пана Ратомского с Теробовичи одним берегом на двї версти, в другом місту гони бобровие на той же ріці Птичу одним берегом на версту, также сполне с тими ж, того села Секирицкого сказивали поддание кроля его милости, иж поддание пана Богдана Заморенка и поддани балакиеда (?) з сел их Коптовицкого и Некшовского, переходя через границу чрез реку Птич, в дерево и в сінокоси вступаються, не имїя жадного уступу до того. В том же грунті Секірицком остров Михайловский, с которого то села Секірицкого дають дань медовую до монастыра киевского до стога Михаїла, в том же грунті Секірицком на попи киевские церкви стой Пречстой з села пана виленского Сковка (*написано зверху «ко», очевидно помилка і мало читатися: «Оскирка» – Ю.М.*) з землею купно босвиевскою здеревом бортним, пашнею бочок осім, сінокосов возов четиридесят здавна надано на тую церков Пречистой. С которой то ревизїї замку мозирского той випис под печатію и с подписом руки моеї строни вишименованной видалем. Писан в Мозиру.

Александр Лониемецкий (описка, слід читати "Ловенецького" – Ю.М) на Ломеніці, чесник и подстарості мозирський".

(НБУ – IP – Ф.160. – № 244. – Арк. 352-353. Внизу документу копієстом намальоване коло, в середині якого написано: "м.п." і дописано: "С подлиним сводил иеромонах Иларион")

№ 27

**1647, грудня 3 (листопада 24). – Мозир. –
Випис з гродських книг Мозирського староства.**

"Випис с книг гродских староства Мозырского.

Лета от Нароженя Сина Бжго тысяча шестсот сорок сегомо мсца ноябра двадцят четвертого дня.

На враде гсдрском гродском мозирском староства велможного его млсти пана Геронима Кароля Ходкевича, мозирского и блуденского старости, дворанина его кролевской м. покоевого, в небытности его млсти пана Александра Ловенецкого з Ловнице, чешника и подстаростего судового мозирского, предо мною, Самуелем Немецким, наместником от его млсти для признаваня справ до нас належачих, будучим, ставши очевисте енерал повету Мозырского, шляхетний Криштоф Соколович, квит свой реляцийний, в справе нижей менованой, ку записаню до книг признал в тие слова писаних: я, Криштоф Соколович, енерал его кр. млсти повету Мозирского, зознаваю то сим моім реляцийним квитом, иж року тепер идучого тысяча шестсот сорок седмого мсца ноябра двадцят второго дня з стороною двома шляхтичами, паном Яном Вариволским а паном Андреем Волатинским, за ужитием велебного отца Онисима Радкевича, законника монастыра Видубицкого киевского, до маетности и села его млсти пана Винцентого Чайка, названого Волосович, в поветі Мозырском належачом, тамже за приеханием нашим до того села, будучи мні, енералу и с тою стороною шляхтою, при мне будучою, ув урадника того села пана Яна Ящолта з ним, законником, теди менований отец именем Радкевич, законник того монастыра, подавши лист приватний тому ураднику от отца Игнацего Оксеновича Старушича, игумена монастыра Видубицкого киевского, и от всей братиї и капитули того монастыра писаный, при котором поданю того листу той законик устне домовялся тими слови, иж дей пане староста, поневаж самого пана вел. его мл. пана Чайка тут в повете Мозирском на сей час не маш, выдячи теди яс. над маетностю его млсти урад и диспозитора, прошу

абы подданим его млсти волосовицким розказал в. м. им дані ведлуг давнего звичаю з острова нашого монастирського, названого Селец, которого они юж давно заживают з ласки монастирской, то ест меду ведро пресного мери мозирской и десятину с кожного засівку с того ґрунту с поля збожа вшелякого до мене, яко посланого з монастыра для отобрания того чиншу давай, на которие слова менованного законника он, урядник, поведил: и где если поддание пана моего в. мс. до монастыра давно давали с того острова, теди и тепер я в. мсці не возбраняю, нехай дают и кгда подданих до себе зобрал волосовицких, он, урядник, питал их, если пред тим мед, так збоже десятину с того острова давали, теди поддание волосовские зобравшись, повіділи, иж дей Бже заховай, жебисми мили церковного таїти, яко продкове наши по чому давали с того острова, и тепер мы готови давати и показали лист в Пну Бгу зошлого небощика отца Григория Шваба, игумена монастыра Выдубицкого киевского, в року тысяча пятсот шестдесят осмом мсця октябра тринадцятого дня даный мужом волосовицким на имя Миките Пуховичу, Василю Кузмичу, а Охрему Гриневичу и всім подданим воловицким, а в Нестановичах подданим его млсти пана Зенковича продком тых подданных теперешних Матфею Заушневичу а Михайлу Лешковичу и всім подданим нестановским по половици, им Нестановичам половица, а Волосовичам половица того острова. В котром листе пише, же кожного року восени мели с того острова до монастыра вішреченного по ведру меду мери мозирской доброго прісного дават, не рушаючи дерева бортного на робене пол на збожа, а где би мели розроблят, то повинни с поль десятину давати и поведили тие поддание волосовские, же ми и тепер готови из части своей мед и десятину збожа давати, едно поддание пана Зенковича нестановские троха не ввесь юж остров за себе забрали, але дей мы не пречим и готови в. мц. то зараз отдат. А так менований законник, подяковавши им за таковое неспречение, ехалисмо з Волосович до войта нестановицкого. Там же приехавши гди преречоний законик потребовал от того вуйта и от всіх мужей нестановских с того тострова Селец дани звичайное меду ведро пресного таковое ж дати, яко и Волосовичи дают и десятину збожа, теди той войт поведил, иж дей маем ми такое розказание от их млстей панов своїх, пана Зенковича и пани Зенковичовой, иж в. мсти не тилко збожа десятини, але и меду того ведра не давати и дават нам в. мст. николи не казали, а так слышачи от того войта таковые слова, менованный законник зо мною, генералом и тою стороною шляхтою, при нем

будучою, свідчил и отповедал, а так я, генерал чул о том и виділ, и в чим ужитиї был, все списавши на сей квит той реляційцний под печаттю и с подписом руки моеї и под печатми сторони шляхти будучое ку записаню до книг гродских мозирских дал есми. Писан року мсця и дня звышписанного. У того квит печатей с подписом руки генерала тими слови: Криштоф Самуйло в. мс. (?) енерал его млсти повету Мозирского рукою. Которое то очевистое ознание генерала зверху менованого и сей квит его данний (*описка, слід читати «до книг» – Ю.М.*) гродских мозирских ест записано. З которих и сес випис под печатю вradoвою и с подписом руки писарское велебному отцу Онисиму Радкевичу, законнику монастыра Михайловского Видубицкого киевского ест видан. Писан у Мозиру.

Миколай Обухович, писар кгородский мозирский.
Корикговавал Папроцкий, подписок гродский”.

*(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 350 зв.-352.
“С подлиним сводил иеромонах Иларион”)*

№ 28

1647, грудня 17(7). – Митковщина. – Лист шляхтича Змиткевича, комісара Мозирського повіту, до київського митрополита Петра Могили.

“Копия с полского.

Ясне превелебни милостивий отче митрополит, а мой мсці пане и пастыру.

Не едино на писание, точию и на всякие росказания в. м., м. м. пана, в услугах моїх неотмовним слугою застаючи, зіло рад бых и до конца служил и допомагал посланому законникові от его вел. отца игумена монастыра стога Михаїла Видубицкого, точию ж в сему краї нашим столица римска взяла гору, зачим яко духовним, так и свіцким нашой старой русі зіло со утісненіем, которих под малим числом нахожуся, обаче поручивши себе Гсду Бгу и Его стому призрению, хотячи и умирати при отчині каждому синові учтивому діло ест удобное, на тот час что на все за потребою, точию как быти мусіло, зділалос, что временем не(...)жит во время прошлой коммісії в справі его млсти пна Радкиевича з его млцю паном Зенкевичом о остров Михайловский между крунтами секірицкими и паретрутовскими спору жадного не было, обаче не припомніл его млсть Радкиевич пред их мсцями гспдами комісарами, что с того острова дань медовая

задержана чрез забраніе безправное того острова от его млсти пана Зенковича. Большую справу о всем обявит посланий законник в той справы, а я с моею нижайшою поволностию яко пилні вручаю себе в милост в. м., м. м. пана и пастыра. В Митковщині дня 7 декабра года 1647.

В подлинном подпис таков:

В. мс. Пана и пастыра нижайший син и слуга Змиткевич, повіту Мозирского комисар”.

*(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 354-354 зв.
«С подлиним сводил иеромонах Иларион»)*

№ 29

1676, листопада 7. – Колки. –

Лист Олександра Колковця, священника с. Колки.

“Я, Александер Колковец, священник колковский, чиню відомо и ознаймую тим моім атестаціалним листом, от мене данним их мл. отцем законником монастира Видубицкого киевского стаго Михаїла Генадію Пержхалови, висланному от превелебного в Бгу его млсти отца Феодосія Углицкого, игумена, и всей братії законников того монастира в повет Мозирский до грунтов от давних времен до того монастира надлежащих, а имянно острова Михайловского Солонівского и инних грунтов и островов, в повіті Мозирском лежачих, для вибираня дани медовой и десятини збожа и инних всяких повинностей. Зачим тепер в року ннішним тысяча шестсот седмдесятом шестом мсця ноемврия в день стаго Филиппа апостола, запуст руских, когда вышимененный отц Генадій, посланий с того монастира киевского, ко мні в дом прибыл до Колку, видящи тогда я річ слушну, а иміюци у себе лист ділчи и екстракт з уряду мозирского на вишименований остров служащий, надлежащий их млстям отцам видубицким, который остров небожчики прадід, дід и родители мои в досмотру и вручению от их млстей отцов законних Видубицкого монастира за полную властію дано и повіренно імїл. Тогда тот лист и випис дал я до рук его млсти отцу Генадію, законникови того ж Видубицкого монастира, при бытности на тот час енерала повіту Мозирского пана Иоанна Хотимского и на то даю тот мой атестатне сознаний лист с подписом руки моеї власной и с притиснением печати.

Дан в Колку року, місяця и дня вишнаписанного.

Александер Колковец, священник колковецкий, рукою.

Яко при том будучий за прошенем устним от особи, в том листі именованни, рукою моею подписуюся
Иоанн Хотимский, генерал его к. м.”.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 356. Наприкінці листа копійстом намальовано коло, в середині якого написано: “місто печати” і”С подлиним сводил иеромонах Иларион”)

№ 30

**1676, листопада 24 (14). – Лист мозирського (?)
підстарости Григорія Волка до ігумена
Видубицького монастиря Феодосія Углицького.**

“Копия с полского.

В Бозі велебний мці отче игумене, мні велце милостивий гдин и приятел.

Удивително мні иміет быть, что ваш млс., мой м. пан, припомя подобно баталії козацкие, московские и татарские, венгерских и иных, которие по сие времена находили, не могучи не тилко отбирати надлежащую себї квоту и десятину, но и переслати не могучи от нахождения неприятелского, теперича упоминатися соизволяеш за так много літ з острова Селецкого, з которого давних времен, когда была в покою Реч Посполитая, доброволне мужички на хвалу Божию соизволяли давати по відерку меду до года, чего и тепер я не запрещаю, хотя десятая часть тих людей сумнително, чтобы осталася, як было пред тим, а за прошлій літа соизволь в. м. в москви и у козаков упоминатис, которие все забрали и доценту зруйнували милости мене. За тим в. м., мого милостивого пана, заліца, пильно перебуваю зичливым приятелем и слугою.

В подлінном тако подписался: Григорий Волк, постар[оста].
Дан дня 14 ноября 1676 года”.

(НБУ. – IP. – Ф.160. – № 244. – Арк. 355 зв. Наприкінці листа копійстом намальовано коло, в середині якого написано: “місто печати”)

№ 31

**1684, грудня 17(7). – Корець. – Грамота митрополита УГКЦ
Кипріяна Жоховського щодо давання данини
Свято-Михайлівському Видубицькому монастирю.**

“Киприян Жоховский з Бжой и столицы стой Апостолской архиепископ митрополита киевский, галицкий и всея Россиї,

архиепископ полоцки, витепски, мстиславски и могилевски, дермански, дубенски и стаго креста архимандрита.

Ознаймуем тым листом нашим, что мы уваживши давной заслуги антецессоров наших и нам чрез уроженного пна Василия Завидовского являемие, пустили и обдарили фолварок наш под Мозиром містом со всіми грунтами до того фолварку принадлежащими, также и плецы, которие сут в місті самом Мозиру, на літ три по себѣ идучих, почавши от року 1682 от дня урочистости трох кролиов ста римского ведлуг нового календара аж до року 1684 власного дня и терміну. З которих то грунтов яко наилучшии пожитки помененый слуга наш пан Завидовски и в силі ннішнего листа нашего умножати волен и силен (?) будет и отлучение чрез невідомост грунта в том фолварку яко извѣстному границі, отискивати волно ему будет, на что для далшого утверждения и лучшаго віроятія тот наш лист при печати митрополитанской рукою власною подписуем.

Писан в Корци дня 7 декабра 1684 года.

Киприян Жоховский, митрополит всея Россіи, архиепископ полоцки”.

(НБУ – ІР – Ф. 160. – № 244. – Арк. 362. – Копія середини XVIII ст.

Внизу документа намальоване коло, в якому написано

“місто печати митрополитанской”, а ще нижче запис копіїста:

“С подлинним сводил иеромонах Иларион”)

* * *

№ 32

1678, червня 20 (10). – Мозир. –

Випис з земських книг Мозирського повіту.

“Выпис с книг земских повіту Мозырского.

Року тысяча шестсот семдесят осмого мсця июня дня десятого.

На роках судовых повіту Мозырского о святі Тройци сті римском в року сем вышписанном ку суженю припалых и порядком права посполитого в Мозыру отправоваых, перед нами, Яном Еленским, судиею, Михалом Антоним Оскиркою, подсудком, а Самуелем Приборою, писаром, врадниками судовыми земскими повіту Мозырского, поставившись очевисто в Бгу велебний отец Иов Опалинский, законник монастыра Выдубицкого киевского, справу на реч в ней описанную, а тому монастыреви Выдубицкому належачую и служачую, до книг нынешних земских (*це слово написано поверх закресленого «киевских» – Ю.М.*) мозырских покладал и просил, абы тая справа у книги нынешние земские мозырские

была принята и уписана, которого мы, вряд, принявши под. едним титулом датою, у книги уписати велілисмо, а уписуючи слово в слово так в собі маєт:

Я, Александер Колковец...(далі йде текст листу о. Олександра від 7.11. 1676 р., який наводиться вище – Ю.М.)

Которий лист за поданием оного до книг земских мозирских ест принят и уписан. С котрого и сей випис под печатми владовыми и с подписом руки писарской монастыреви Видубицкому ест видан. Писан у Мозыру.

Корикговавал Лаврінович”.

(НБУ – ІР – Ф.160. – № 244. – Арк. 358-358 зв. Наприкінці документу копійстом намальоване два кола, в середині яких написано: "місто печати" і дописано "С подлиним сводил иеромонах Иларион")

*протоієрей Юрій МИЦИК
І. Ю. ТАРАСЕНКО*

З листів волинського православного духовенства до професора І. І. Огієнка (1921 – 1922 рр.)

В результаті пошуків в архівах Канади у 1999 і 2004 рр. одного з авторів даної статті було виявлено чимало цікавих документів з українських православних Церков в Україні і Канаді. Зокрема велику увагу викликав фонд митрополита Іларіона (Огієнка) в архіві консисторії УПЦ в Канаді (Вінніпег). На підставі цих джерел було здійснене публікацію цілого тому кореспонденції митрополита (1), не рахуючи статей. У 2014 р. інший автор працював у цьому ж архіві і нині готується до друку другий том кореспонденції. В ході опрацювання архівних матеріалів вдалось виявити трохи листів волинського духовенства міжвоєнної доби до професора Огієнка (тоді ще світської особи). Це листи писані Олексієм Громадським (1882-1943) (тоді ще архімандритом і ректором Крем'янецької духовної семінарії, пізніше – єпископом ПАПЦ) та Діонісієм (Валединським) (1876-1960) (єпископом, пізніше архієпископом Волинським у 1919-1923 рр., а з 1923 р. – предстоятелем ПАПЦ).